

Bogurodzica

Jest to **najdawniejsza polska pieśń religijna**. Jej najstarsza zachowana wersja, na którą składają się dwie zwrotki rękopisu opatrzonego nutami, pochodzi z roku 1408. Najczęściej za datę powstania pieśni przyjmuje się pierwszą połowę **wieku XIII**. Z czasem do dwóch najdawniejszych strof (tak zwanej *Bogurodzicy właściwej*) dodawano następne, aż w sumie liczba zwrotek urosła do dwudziestu kilku.

ANALIZA TREŚCI UTWORU

Na pierwszą zwrotkę składa się modlitwa skierowana do Matki Bożej (*^Bogurodzica dziewica, Bogiem sławiena Maryja*”), będąca prośbą o wstawiennictwo u Chrystusa („17 twego syna (...) Zyszczy nam, spuści nam”) i wyjednanie obfitych łask.

W drugiej zwrotce prośba zbiorowego podmiotu lirycznego skierowana jest do Syna Bożego, aby przez wzgląd na Jana Chrzciciela *Twego dzieła Krzciciela, bożycze, /Ustysz głosy, napętni myśli człowiecze*”) wysłuchał On modlitw i zesał proszącym łaskę pobożnego życia, zaś po śmierci dał im życie wieczne („// *na świecie zbożny pobyt, /Po żywocie rajski przebyt*”).

Obie strofy kończą się zwrotem „*Kyrie elejson*”, który w tłumaczeniu brzmi: „Panie zmiłuj się nad nami”.

FORMA UTWORU

Dwie najwcześniejsze strofy odznaczają się wysokim kunsztem artystycznym i określane są mianem arcydzieła średniowiecznej poezji polskiej.

Pieśń została napisana zwięzłym językiem, a mimo to ma wyraźnie uroczysty charakter. Cała I zwrotka jest **apostrofa** - zawiera kilka wołaczy i zdania wyrażające prośbę. *Bogurodzica* jest pisana wierszem **asylabicznym** (brak jednakowej liczby sylab w wersach), **intonacyjno-zdaniowym** (wersy to zdania lub ich rozbudowane człony, które mają podobne linie intonacyjne: rosnąca i rosnąco-opadająca, podobne pod względem intonacyjnym wersy mają zazwyczaj układ paralelny - dwa leżące obok siebie są takie same). Ważną rolę pełnią w pieśni **rymy**. Przede wszystkim wyznaczają koniec wersu - **klauzulę** - lub jego człon. Są najczęściej parzyste. W *Bogurodzicy* można odnaleźć także rymy wewnątrz wersów („Bogurodzica dziewica”).

Bogurodzica to **pierwszy hymn polski**, z zapisów historiograficznych (kroniki) wiemy, że była wykonywana w czasie koronacji Władysława Warneńczyka i podczas bitwy pod Grunwaldem.

W utworze zauważamy popularny w sztuce średniowiecza **motyw Deesis**: Matka Boska wraz z Janem Chrzcicielem pośredniczą między ludźmi a Chrystusem. Bóg wyobrażony jest w centrum, a po jego obu stronach stoją pośrednicy - Bogurodzica i Jan („Krzyciciel”).

ARCHAIZMY W BOGURODZICY

Archaizm to element systemu językowego, który stał się przestarzały i przestał być używany.

rodzaj archaizmu	przykłady
archaizmy leksykalne	„ <i>dzieta</i> ” - dla „ <i>przebyt</i> ” - przebywanie, pobyt „ <i>gospodzin</i> ” - pan „ <i>zbożny</i> ” - dostatni, szczęśliwy
archaizmy fleksyjne	- wołacz liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju żeńskiego występuje w formie mianownikowej: „ <i>Bogurodzica</i> ” - Bogarodzico
archaizmy słowotwórcze	- konstrukcja słowa „ <i>Bogurodzica</i> ” - pierwszy człon „ <i>Bogu</i> ” jest w tzw. celowniku pożytku (Matka Bogu), drugi człon „ <i>rodzica</i> ” oznacza wykonawcę czynności
archaizmy fonetyczne	- obecność form poprzedzających tzw. przegłos polski : „ <i>sławiena</i> ” - sławiona „ <i>zwolena</i> ” - zwolona
archaizmy składniowe	- występowanie przyimka „ <i>dzieta</i> ” (dla) na drugim miejscu w konstrukcji zdania. „ <i>Twego dzieta Krzciciela</i> ” - „dla Twego Chrzciciela”